

INFORME D'IMPACTE DE GÈNERE

1) DESCRIPCIÓ GENERAL DEL PROJECTE O NORMA

1.1. Denominació del projecte o norma

Decret del Consell per a regular la Qualitat del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials.

1.2. Òrgan administratiu que la promou

Direcció General de l'Institut Valencià de Formació, Innovació i Qualitat dels Serveis Socials (IVAFIQ).

1.3. Context o àmbit d'actuació de la norma

L'objecte d'aquest decret és regular els instruments generals que permeten la millora de la qualitat en el conjunt de centres, serveis i programes del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials (SPVSS).

1.3.1. Normativa de igualtat

L'article 13, apartat 1, del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea preveu l'adopció de normes comunitàries contra la discriminació per motius de sexe en àmbits diferents del treball. Per aquesta causa, al desembre de 2004 es va adoptar la Directiva 2004/113/CE que regula l'accés a béns i serveis oferits al públic en general, fora de la vida privada i familiar. Així mateix, les seues disposicions són aplicables a serveis corrents de vital importància.

La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva entre homes i dones, estableix objectius específics en aquesta matèria, en el seu article 14, sobre criteris generals d'actuació dels poders públics, apartat 6, on s'especifica que: "la consideració de les singulars dificultats en les quals es troben les dones de col·lectius d'especial vulnerabilitat com són les que pertanyen a minories, les dones migrants, les xiquetes, les dones amb discapacitat, les dones víctimes de violència de gènere, per a les quals els poders públics podran adoptar, igualment, mesures d'acció positiva". En la mateixa línia, de conformitat amb el que es disposa en l'article 19 de la mateixa legislació, els projectes de disposicions de caràcter general que se sotmeten a l'aprovació del Consell de Ministres hauran d'incorporar un informe sobre l'impacte per raó de gènere.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en clara consonància amb el que s'estableix en la normativa europea i en la Constitució Espanyola, determina en la seua article 2 que correspon a la Generalitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, promoure les condicions perquè la igualtat de la ciutadania i els grups en els quals s'integren, siguen reals i efectives, així com l'eliminació d'obstacles que puguen impedir o dificultar la seua plenitud.

La Llei 9/2003, de 2 d'abril, de la Generalitat, per a la Igualtat entre Dones i Homes, dedica el seu Capítol IV al Benestar i la Família, en concret els articles 25, 26 i 27 a l'àmbit més específic dels serveis socials.

Així com l'article 4 bis de la citada norma relatiu als Informes d'Impacte de Gènere introduït per l'article 45 de la Llei 13/2016, de 29 de desembre, de mesures fiscals, de gestió administrativa i financera, i d'organització de la Generalitat.

La Llei 7/2012, de 23 de novembre, de la Generalitat, Integral contra la Violència sobre la Dona, en l'article 1 sobre l'objecte assenyalava: "(...) l'adopció de mesures integrals per a l'erradicació de la violència sobre la dona, en l'àmbit competencial de la Generalitat, oferint protecció i assistència tant a les dones com als seus fills i filles menors (...), així com les mesures de prevenció, sensibilització i formació amb la finalitat d'implicar a tota la societat de la Comunitat Valenciana".

1.3.2. Objectius generals del projecte

Entre els objectius del present decret, destaquen:

- Donar compliment al precepte legislatiu de desenvolupament de la millora de la qualitat dels Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana establert en la Llei 3/2019, el contingut de la qual, a més, es vincula conceptualment al Decret 41/2016, de 15 d'abril, del Consell, pel qual s'estableix el sistema per a la millora de la qualitat dels serveis públics i l'avaluació dels plans i els programes en l'Administració de la Generalitat i el seu sector públic instrumental, i que determina que el Consell ha d'establir els estàndards mínims de qualitat dels serveis públics a fi d'obtenir uns nivells homogenis de prestació dels serveis mínims, així com la promoció de la innovació i l'intercanvi de les bones pràctiques en la intervenció i la prestació, en el nostre cas des de les diverses instàncies que conformen el SPVSS.
- Desenvolupar reglamentàriament el que s'estableix en l'article 115 de la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana que disposa que "les administracions públiques valencianes promouran la millora de la qualitat del Sistema Públic Valencià i especialment, la qualificació i la formació del personal empleat públic i els avanços socials".
- Crear els instruments per a la millora contínua de la qualitat dels serveis socials en la Comunitat Valenciana, amb l'objectiu de garantir a les persones usuàries i professionals la prestació d'uns serveis socials de qualitat, així com l'establiment de directrius d'avaluació del compliment i resultats dels seus plans i programes. Els nivells de qualitat seran exigibles a totes les prestacions del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials i es podrà fixar respecte als recursos materials i equipaments, recursos humans i els processos de gestió.
- Els criteris i estàndards de qualitat i els mecanismes de promoció, gestió, control i avaluació de la qualitat, s'establiran i implementaran amb els altres instruments generals del sistema

per a la millora de la qualitat dels serveis públics que establisca la Generalitat. Igualment les avaluacions de qualitat es coordinaran amb la unitat administrativa amb competències en matèria de gestió i millora de la qualitat dels serveis públics.

- Per a desenvolupar adequadament l'exercici de la competència de la Generalitat referida al control de la qualitat, cal també desenvolupar una estructura organitzativa capacitada per a la vigilància dels requisits exigits en matèria de certificacions de qualitat de la xarxa de centres i serveis. La existència de l'Institut Valencià de Formació, Investigació i Qualitat permet residenciar la competència de la qualitat en aquesta Direcció General.

1.3.3. Objectius per a promoure la igualtat entre dones i homes

Establir el marc d'instruments i mesures necessàries perquè els serveis socials siguen prestats en les millors condicions d'igualtat, qualitat, eficiència i accessibilitat.

Es garantirà la incorporació de la perspectiva de gènere en la configuració dels sistemes d'informació i en el disseny de dades estadístiques, incloent indicadors que possibiliten un millor coneixement de situacions, condicions i necessitats de les persones usuàries, igualment s'incorporarà aquesta perspectiva en la gestió, organització i prestació de serveis de manera transversal, fonamentant-se l'atenció que es preste a la mena de necessitats que plantege la persona, així com a les seues pròpies característiques i perfils.

2) ANÀLISI DE LA PERTINENÇA DE GÈNERE

És pertinent l'anàlisi d'impacte de gènere en el present decret, per la seua transversalitat i aplicabilitat a tots els aspectes humans de les Administracions Públiques i, en especial, en el Sistema Públic Valencià de Serveis Socials.

Des de la gestió fins a l'organització i planificació dels recursos com l'atenció directa, aquesta proposta pot afectar de manera positiva a la igualtat efectiva entre homes i dones doncs es garanteix que l'avaluació de la qualitat en la prestació dels serveis socials tindrà en compte com a principi rector la igualtat de gènere i es garantirà la universalitat i la participació de totes les persones agents que reben, presten o recolzen les prestacions.

Per, finalment, apuntar els aspectes més destacats dels resultats d'aquest decret així com formular algunes recomanacions, cal analitzar la situació de partida en aquesta matèria concreta.

3) ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DE PARTIDA

L'aprovació de la Llei 3/2019, de 18 de febrer de serveis socials inclusius va tindre per objecte blindar els serveis socials considerant-los com un servei públic essencial, considerant-lo com un dret subjectiu, recuperant la centralitat de la persona en tot el sistema garantint els seus drets, oferint una atenció continuada al llarg del seu cicle vital i fonamentant-se entre altres, en els principis de la qualitat i el de la perspectiva de gènere.

En l'actualitat es dona una segmentació per raó de gènere en el mercat de treball, com la segregació horitzontal i la segregació vertical en l'ocupació de les dones. La segregació horitzontal consisteix en una major concentració de dones, en comparació amb els homes, en determinats sectors i llocs de treball, especialment en el sector serveis, en les ocupacions relacionades amb l'atenció, la cura de persones, l'educació i l'organització. Quant a la segregació vertical consisteix en la menor presència de les dones en la part superior de la jerarquia de les organitzacions.

En la Comunitat Valenciana, el 85,6% de les dones ocupades es troben en el sector serveis, un sector altament feminitzat també a nivell nacional (88,5% de dones). I una mínima presència en sector de la indústria (11,1% de dones), construcció (2% de dones) i agricultura (1,3 de dones). Mentre que els homes es troben més repartits en el mercat laboral, 63,5% d'home en el sector serveis, tendència similar a nivell nacional (65,2%). I la resta d'home es trobes en un: 21,6% en indústria, 10,7% en la construcció i un 4,3% en l'agricultura (2T/2022, EPA).

A nivell estatal, la branca que més dones ocupa és l'activitat "Activitats sanitàries i de serveis socials", el 15,6% del total de dones ocupades. Xifra que es redueix al 3,6% del total dels homes ocupats. Els qui es troben més en "Indústria manufacturera", 16,3% del total d'homes ocupats. Tot això és una mostra de com la distribució del treball continua relacionada amb els rols i estereotips de gènere (2T/2022, EPA).

Segons les últimes dades disponibles (a data de 2019) en la memòria estatal del Sistema d'Informació d'Usuaris i Usuàries de Serveis Socials (S.I.O.S.S.¹), que mostra el perfil de les persones usuàries de serveis socials generals, a nivell estatal les dones van representar el 58,85% d'usuàries i els homes un 41,15% com a usuaris dels serveis socials.

De les dades S.I.O.S.S. registrades a la Comunitat Valenciana, que reflecteix el perfil de les persones usuàries del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials de la Comunitat (però únicament de dades d'usuàries d'aquelles entitats que van utilitzar aquesta base de dades), 158.123 van ser dones (60,46%) i 103.422 homes (39,54%). Les dades relacionen de manera important a les dones i els treballs d'atenció i cura de persones.

¹ <https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/servicios-sociales/siuss/docs/Memoria-siuss-2019.pdf>

Espanya presenta una tendència creixent d'envelliment de la població en les últimes dècades. Un dels possibles efectes d'aquest envelliment és l'augment de les persones amb discapacitat, ja que l'edat és un factor determinant en l'aparició d'aquest fenomen. Segons les dades de l'Institut de Majors i Serveis Socials (IMSERSO) a data de 30 de juny de 2022, el total de les resolucions de graus de discapacitat correspon al 63% de dones i a 37% d'homes². Això es deu al fet que les dones presenten més esperança de vida, les dones amb discapacitat viuen més que els homes amb discapacitat. Això s'observa en les dades desagregades per sexe i franja d'edat. Així, hi ha 240.375 dones amb discapacitat entre 65 a 79 anys enfront de 137.895 homes. I, 698.430 dones de 80 i més anys enfront de 251.016 homes. Les dones viuen amb discapacitats durant més temps degut a la seua major esperança de vida que els homes.

D'acord amb l'INE, l'augment de la longevitat ha coincidit amb importants canvis socials el que ha conduït al fet que institucions socials i polítiques hagen d'ajustar els seus objectius a la nova realitat, demandant més protecció social i un major suport a les persones que es troben en situació de dependència.

Resulta important analitzar l'analitzar el perfil de les persones cuidadores des de la perspectiva de gènere. On trobem que a Espanya el personal cuidador no professional de persones en situació de dependència està compost per un total de 88,7% dones, de les quals el 37,8% són dones menors de 50 anys (30 de juny de 2020, IMSERSO). Es fa evident de nou que són les dones les que fan els treballs de cura, el rol de cuidadora continua lligat als estereotips de gènere. De les dones s'espera que realitzen activitats relacionades al reproductiu, com cuidar persones dependents.

Segons l'INE³, el perfil de la persona que presta cures personals a persones amb discapacitat és una dona d'entre 45 i 65 anys, que resideix en la mateixa llar que la persona a la qual cuida. Tres de cada quatre cuidadors de les persones amb discapacitat són dones. Algunes persones que presten cures pateixen dificultats per a fer aquestes tasques. A més, es veuen afectades en la seua salut i vida personal, quant a les conseqüències per a la seua salut la majoria se sent cansada i una part important pateix deterioracions de salut.

Amb tot això i tenint la perspectiva de gènere en el sistema laboral actual i les implicacions que d'ell s'extrauen, decisions de la unitat familiar com tindre un fill o filla o contingències com la malaltia o situació de dependència d'un ésser pròxim té un impacte més negatiu en elles que en ells. Sobretot en la trajectòria professional, on les dones són més penalitzades que els homes. De fet, les dades oferides pel Portal Estadístic de la Generalitat Valenciana revelaven que del total d'excedències per cura de familiars que es van demanar en el 2020, un 81% va correspondre a dones i del total

²Dades desagregades per sexe i franja d'edat: de menors de 3 anys fins a 80 anys i més.

³https://www.ine.es/ss/Satellite?L=es_ES&c=INESeccion_C&cid=1259926668516&p=%5C&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout¶m1=PYSDetalle¶m3=1259924822888

d'excedències per a la cura de filles i fills un 90% va correspondre a dones per a la Comunitat Valenciana.

La situació descrita mostra la necessitat d'introduir evidències mitjançant dades per descobrir la realitat dels treballs productius i reproductius realitzats principalment per dones i si aquests proporcionen una millora de les condicions de vida per a les persones que en fan ús les quals, de manera majoritària, solen ser també dones. Per tot açò, aquest Decret pot ser un instrument potent per conèixer la situació, en concret, de les dones que són persones professionals que presten el servei o programa o que treballen en qualsevol centre de serveis socials a la Comunitat Valenciana i de les dones que són persones usuàries i familiars que reben totes les prestacions del sistema en relació amb la qualitat d'aquests.

4) PREVISIÓ DE RESULTAT

L'aprovació del decret incidirà en el desenvolupament de la millora de la qualitat dels Serveis Socials Inclusius, establirà els estàndards mínims de qualitat, incorporarà qualificació i avanços socials, així com la millora contínua dels serveis socials per a les persones usuàries i professionals. Per a aconseguir tots aquests objectius s'ha de contemplar la perspectiva de gènere. Destaquem la previsió de resultats d'alguns apartats del projecte de decret que més explícitament tenen incidència de gènere, al mateix temps, s'incorporen alguns aspectes a tenir en compte perquè la seua posada en marxa contemple degudament la perspectiva de gènere.

Al mateix Preàmbul s'estableix:

- La distribució equitativa dels recursos i que s'assegure el principi d'igualtat i proximitat en la provisió i accés a tota la població, per tal d'aconseguir la igualtat en l'accés.
- Entre els objectius de l'avaluació dels serveis socials a partir de l'anàlisi comparatiu dels serveis socials respecte a estructures, processos i resultats, el coneixement de les expectatives i necessitats de la ciutadania i el compliment d'uns estàndards mínims de qualitat per a cada tipus de centre, servei o programa; açò implicarà la comprovació de la representativitat en els estudis d'opinió, tenint en compte, entre altres variables, el sexe donada la composició de les poblacions de persones usuàries i familiars i persones professionals.

A l'article 4 relatiu als "Principis" trobem que:

- L'apartat 2 menciona com a principi la perspectiva de gènere de la següent manera: "Es garantirà la incorporació de la perspectiva de gènere en la configuració dels sistemes d'informació i en el disseny de dades estadístiques, incloent indicadors que possibiliten un millor coneixement de situacions, condicions i necessitats de les persones usuàries. Igualment s'incorporarà aquesta perspectiva en la gestió, organització i prestació de serveis de manera transversal, fonamentant-se l'atenció que es preste a la mena de necessitats que plantege la persona, així com a les seues pròpies característiques i perfils."

Com l'anàlisi de la situació de partida (punt 3) ja ha descrit, hi ha un ús majoritari per part de les dones de tot el gros de centres, serveis i programes així com també són elles majoritàries dins de les persones professionals de l'atenció directa i de la gestió i organització del sector socio-sanitari així com de l'atenció de les cures a l'àmbit domèstic o no professionalitzat. És per això que és important destacar la rellevància de la perspectiva de gènere com a principi rector d'aquest Decret.

En aquest sentit, caldrà tindre en compte que les experiències i expectatives (i, per tant, l'opinió) entre les dones i els homes són diferents en ocasions perquè es troben modulades per la seua socialització de gènere. És a dir, el sexe i gènere, més enllà d'altres manifestacions d'identitat sotmeses a regles biològiques i culturals, amb que viuen les persones condicionen la seua projecció d'idees i actuacions i serà necessari que el sistema d'avaluació de qualitat siga sensible a açò.

També cal comentar que, en altres ocasions, les malalties i patologies que en certes prestacions han d'atendre les persones professionals no sempre es manifesten o tenen símptomes iguals entre dones i homes. Normalment, s'ha pres com a mesura universal de totes les circumstàncies mèdiques, en aquest cas, als homes caient en una referència androcèntrica. Per tant es requereixen actuacions i cures que podrien ser diferenciades, si es dona el cas, i el sistema d'indicador haurà de contemplar, sempre que siga possible, aquestes situacions.

- L'apartat 5 relatiu a la "qualitat i professionalitat en la provisió dels serveis" estableix la necessària formació del personal professional per a prestar les prestacions amb la millor qualitat possible. S'ha de comentar ací que dins d'aquesta formació ha d'estar inclosa aquella vinculada a la igualtat de gènere i, com s'ha comentat abans, en les diferències que poden existir entre dones i homes en allò referent a les experiències, expectatives i opinions segons la socialització de gènere distinta, així com que les necessitats o les manifestacions de malalties es presenten també de diferents maneres.
- L'esperit universalista de la Llei 3/2019 i del Decret en qüestió que desenvolupen el Sistema Públic Valencià de Serveis Socials es remarca també a l'apartat 8 sobre la "Universalitat".

- L'apartat 11 sobre "Participació democràtica" és destacable també perquè convida el Decret a participar a totes les persones, i en especial, a les dones (usuàries, familiars i treballadores) a l'hora de reflexionar sobre la qualitat que estan rebent o proporcionant dins dels serveis socials. És una ferramenta important no només per tindre la garantia del compliment de qualitat dins del sistema, sinó també per al seguiment, avaluació, l'anàlisi comparatiu i la millora continua d'aquest.

A l'article 5 es poden trobar les característiques dels sistema de qualitat. Cal comentar quatre d'aquestes, en concret:

3. Formació continua. Com s'ha comentat abans, la formació ha d'incloure la perspectiva de gènere al món socio-sanitari, no obstant això aquesta mena de formació s'implementarà amb el desenvolupament del decret a partir de la seua vigència.
- 4. Satisfacció de les persones usuàries i de les persones professionals. Com es comenta, aquesta ha de mesurar-se i avaluar-se mitjançant la veu de totes les persones implicades, que poden veure's referenciats en els indicadors de l'annex II del decret.
 - 5. Integració. Cal destacar l'articulat per la menció expressa que es fa dins: "Haurà de basar-se en el disseny de processos integrals d'atenció fonamentats en les normes, valors i qualificacions existents que es farà des d'una perspectiva social considerant en aqueix disseny l'accessibilitat universal i la perspectiva de gènere i igualtat".
 - 7. Orientació a la persona usuària. S'haurà de prestar atenció, com s'ha dit abans, a les diferències que poden existir per raó de sexe.

A l'article 7 relatiu al sistema d'indicadors de qualitat al SPVSS trobem el següent:

- S'ha de recuperar de nou la importància de la perspectiva de gènere com a uns dels principis rectors del Decret i del sistema d'indicadors. Aquest és un element bàsic donat que l'estadística, malgrat la seua aparença "neutral" està elaborada per una societat patriarcal que pot abocar els seus prejudicis a l'hora de crear indicadors i dades numèriques.

A l'article 8 sobre l'estructura d'aquests indicadors cal dir que:

- A l'apartat 3 és fa constància de l'existència de les desagregacions dels indicadors per característiques socio-demogràfiques més pertinents, una d'elles es procurarà que siga el sexe.

A l'ANEX I on es troba el llistat de dimensions i indicadors sobre aspectes organitzatius i sistèmics s'ha d'apuntar que:

- Cal posar en valor la sensibilitat en matèria de gènere en alguns indicadors establerts com “Estructura sociodemogràfica del conjunt de la població”, “Estructura sociodemogràfica de la població diana o objecte del centre, servei, programa o prestació” o “Nombre de dones víctimes de violència” o “salari mitjà brut per categoria de les persones professionals” i que aquests indicadors es procurarà que tinguen les seues desagregacions per sexe com s’indica en l’art. 8.3.

Per últim, a l’ ANEX II relatiu al “Llistat de dimensions i indicadors sobre percepció de la qualitat i bones pràctiques” també s’ha de posar en valor que:

- S’han incorporat alguns indicadors tant de la dimensió de persones usuàries i familiars com de la de persones professionals amb sensibilitat sobre la igualtat de gènere relatius al “tractament amb dignitat, respecte i no discriminacions pel personal professional” (el mateix per persones usuàries i/o familiars), “existència de situacions de qualsevol tipus de violència exercida pel personal professional” (el mateix per persones usuàries i/o familiars) o la “implementació de les mesures i plans d’igualtat”, el que permetrà considerar a les seues opinions qüestions molt rellevants des de la perspectiva de gènere.

5) VALORACIÓ DE L’ IMPACTE DE GÈNERE

El Decret tindrà un impacte positiu de gènere en incorporar aquesta perspectiva en la gestió, organització i prestació de serveis de manera transversal, fonamentant-se l’atenció que es preste a la mena de necessitats que plantege la persona, així com a les seues pròpies característiques i perfils.

6) CONCLUSIONS

Amb el projecte de decret es tractarà de possibilitar i garantir el correcte desenvolupament de la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de la Generalitat, de Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana, que suposa un canvi en el model d’organització i gestió del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials que ha fet necessari desenvolupar la normativa perquè, de forma planificada, es propicie i garantisca una distribució equitativa dels recursos i s’assegure el principi d’igualtat i accés als mateixos per a tota la ciutadania.

Es procurarà impartir formació específica en igualtat de gènere per al personal professional dels serveis socials.

Es pretindrà fer explícita com a matèria la "igualtat de gènere" dins dels sectors o àmbits amb els quals es pretén col·laborar.

Al respecte del llenguatge inclusiu, s'ha revisat el text del projecte, i s'han fet algunes modificacions.

Òrgan proponent

Direcció General de l'IVAFIQ

Assessorat/Revisat per

Unitat d'Igualtat VICIP

Firmado por Joan Crespo Sempere el
27/10/2022 10:20:33

